

سرشناسه: عسگری، فاطمه، ۱۳۵۷ -
عنوان و نام پدیدآور: حکایت‌های حج / فاطمه عسگری.
مشخصات نشر: قم: صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، مرکز پژوهش‌های اسلامی،
۱۳۹۰.

مشخصات ظاهری: ۱۶۰ ص.

شابک: 978-964-514-178-1

وضعیت فهرست نویسی: فیا
یادداشت: کتابنامه: ص. [۱۴۷]: همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع: -- زبان

موضوع: داستان‌های فارسی -- قرن ۱۴

شناسه افتخاری: صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، مرکز پژوهش‌های اسلامی

رده بندی کنگ: ۱۳۹۰ م ۶۵۳/۸/۸ BP

رده بندی دیوان: ۲۹۷/۳۷

شماره کتابشناسی ملی: ۲۲۳۰۰۰

حکایت‌های حج

کد: ۱۷۴۷

نویسنده: فاطمه عسگری

ویراستار: فاطمه شیخزاده

ناشر و تهیه‌کننده: مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۰

چاپ: زلال کوثر

شمارگان: ۱۵۰۰

بها: ۲۵۰۰۰ ریال

نشانی: قم، بلوار امین، مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما

تلفن: ۲۹۱۹۶۷۰ - ۰۲۵۱ سامانه ارتباطات: ۱۱ - ۲۹۱۵۵۱۰

تهران: خیابان جام جم، ساختمان شهید رهبر، طبقه زیرزمین

تلفن: ۲۲۰۱۴۷۳۸ نمابر: ۲۲۱۶۴۹۹۷

دفتر خراسان: مشهد - خیابان امام خمینی (ره)، انتهای باغ ملی، ساختمان صبا، طبقه سوم

تلفن: ۲۲۱۵۱۰۸ - ۰۵۱۱ نمابر: ۲۲۱۵۱۰۶

www.irc.ir info@irc.ir

شابک: 978-964-514-178-1 / ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۴-۱۷۸-۱

فهرست مطالب

۱.....	دیباچه.....
۳.....	پیش‌گفتار.....
۷.....	فصل اول: مقدمات حج.....
۷.....	فضیلت حج.....
۷.....	رفتن به حج: توبه الیه.....
۹.....	ادای قرض.....
۱۰.....	حلالیت طلبی.....
۱۱.....	پاکیزگی اموال.....
۱۱.....	استطاعت مالی.....
۱۳.....	تعالی بخشیدن به نیت.....
۱۴.....	توشه معنوی.....
۱۵.....	صدقه دادن.....
۱۵.....	بریدن از غیر خدا.....

۱۷.....	فصل دوم: اعمال حج.....
۱۷.....	۱. احرام.....
۱۷.....	توبه.....
۱۸.....	۲. نیت احرام.....
.....	ژرفا بخشیدن به نیت احرام.....
۱۹.....	۳. تلبیه.....
۱۹.....	لبیک حاجی، بازتاب لبیک خدا به او.....
۲۰.....	لبیکی، ضامن پذیرش لبیک‌های دیگر.....
۲۱.....	لبیک خائفانه.....
۲۲.....	لبیک امید به خدا.....
۲۲.....	۴. طواف.....

- ۲۲..... دلیل واجب شدن هفت مرتبه طواف
- ۲۳..... خداگرایی
- ۲۳..... پرهیز از امتیازطلبی
- ۲۴..... استجابت دعا
- ۲۷..... از بنده، گناه و از خدا، آمرزش
- ۲۸..... انس دو سویه بنده و پروردگار
- ۲۸..... انقطاع از غیر خدا در استلام حجرالاسود
- ۲۹..... طواف - جستجوی صاحبخانه
- ۳۰..... طواف به امید بار یافتن به بارگاه خداوند
- ۳۰..... طواف - تکام و ال خورشید
- ۳۱..... پرهیز از مال دنیا
- ۳۱..... بیم فری در قیامت
- ۳۲..... گره‌گشایی
- ۳۲..... پرسش از ندانستگان
- ۳۳..... دیدار با ولی عصر علیه السلام
- ۳۴..... طواف، نماد عبودیت و اطاعت از امر الهی
- ۳۵..... دعا برای رهایی از بخل
- ۳۶..... مکافات بی حیایی
- ۳۷..... تکیه بر اعمال خویش، نه بر خُسب و نَسَب
- ۳۸..... شوق دیدار
- ۳۹..... دعوت الهی
- ۳۹..... یقین
- ۴۰..... دوستی خدا با حج‌گزار
- ۴۱..... توبه، زینت عابدان
- ۴۱..... راز و نیاز عاشقانه
- ۴۴..... سرمشقی برای توبه
- ۴۱..... برآوردن نیازهای مؤمنان
- ۴۵..... طواف به نیابت از پیشوایان معصوم علیهم السلام
- ۴۶..... طواف به نیابت از نزدیکان پیامبر
- ۴۷..... تمسک به اهل بیت علیهم السلام
- ۴۷..... ایمنی از آتش جهنم

۴۷.....	پاداش حج.....
۴۸.....	اقرار به گناه.....
۴۹.....	میان‌روی.....
۴۹.....	۵. نماز در مقام ابراهیم.....
۵۰.....	سیره امام حسین (علیه السلام) در حج.....
۵۰.....	۶. سعی صفا و مروه.....
۵۰.....	دعا و نیایش.....
۵۱.....	مکافات سعی متکبرانه.....
۵۱.....	۷. وقوف بر منی.....
۵۱.....	اظهار خواری و فروتنی در برابر خدا.....
۵۲.....	دعا و نیایش.....
۵۳.....	استغفار در عتبات.....
۵۴.....	شرم از خدا.....
۵۴.....	خوف الهی.....
۵۵.....	پرهیز از تعلقات.....
۵۵.....	دعا برای دیگران.....
۵۶.....	امید به آمرزش و کرم خداوند.....
۵۶.....	۸. منا.....
۵۶.....	پاداش شکرگزاری.....
۵۷.....	تحول روحی.....
۵۹.....	ذبح خویشتن به جای ذبح نفس.....
۵۹.....	اهمیت قربانی.....

فصل سوم: سلوک حاجی..... ۶۰

۶۰.....	آگاهی از پاداش حج.....
۶۲.....	گره‌گشایی در موسم حج.....
۶۲.....	حضور قلب و توجه به اسرار حج.....
۶۳.....	خویشتن ندیدن.....
۶۵.....	ترک مال دنیا.....
۶۵.....	حج درست.....
۶۵.....	توبه در حج.....
۶۶.....	عذر تقصیر.....

۶۷	حج از روی اشتیاق.....
۶۸	پرسش از ندانسته‌ها.....
۶۸	زیارت قبر رسول الله.....
۶۸	امید به فضل الهی.....
۶۹	نماز در مکان‌های گوناگون مسجدالحرام.....
۶۹	استلام حجرالاسود.....
۷۰	حج به شوق دیدن یار.....
۷۱	حج، نشاء عشق خداوند به بنده خویش.....
۷۳	دعا و نیایش.....
۷۵	اهتمام به دعا.....
۷۵	جدیدین دعا.....
۷۶	استجابت دعا.....
۷۷	امید به لطف ربّ بخش پروردگار.....
۷۸	دعا برای دنیا و آخرت.....
۷۹	مناجات عاشقانه.....
۸۰	ذکر خدا.....
۸۰	شکستن وجود بت گونه خویش.....
۸۱	توحیدمداری.....
۸۳	فناى الهی.....
۸۶	سر نهادن به پای معشوق.....
۸۷	نیاز به راهنما.....
۸۸	آتش عشق الهی.....
۸۹	پرهیز از کشمکش.....
۹۰	ترک آزار.....
۹۰	نماز شب.....
۹۱	امید به امدادهای غیبی در تنگناها.....
۹۱	پرهیز از بدگمانی.....
۹۲	جبران نیکی.....
۹۳	اخلاص.....
۹۳	عشق و دلدادگی به معشوق.....
۹۴	خدمت به مادر.....
۹۵	خدمت به خلق.....

۹۶	ادب حضور
۹۶	صداقت
۹۷	بریدن از غیر
۱۰۰	پرهیز از وسواس در اعمال
۱۰۰	یقین
۱۰۱	ارزس سوز و آه درون
۱۰۲	دفاع از حریم تشیع
۱۰۳	شکر حقیقی
۱۰۳	ساده‌زیستی
۱۰۴	طایفه روزی از
۱۰۵	پادشاه اجس
۱۰۷	پادشاه شفاق
۱۱۰	تقوایشگی
۱۱۲	امر به معروف و نهی از منکر
۱۱۴	خیرخواهی و دلسوری
۱۱۴	انجام کارهای شخصی
۱۱۵	حضور قلب در نماز
۱۱۶	بهره‌گرفتن از مرکب «صبر»، «رضا» و «توکل»
۱۱۶	آزادمنشی
۱۱۷	صبر و توکل
۱۱۸	برائت از مشرکین
۱۱۹	توصیه امیرالمؤمنین (علیه السلام)
۱۱۹	بصیرت
۱۲۱	توکل
۱۲۵	پرهیز از خودپسندی
۱۲۶	حق‌گویی
۱۲۹	وداع با بیت‌الله

فصل چهارم: حج در کلام امام و رهبری

۱۳۰	حضرت امام خمینی (ره)
۱۳۹	مقام معظم رهبری، آیت‌الله خامنه‌ای
۱۴۷	کتاب‌نامه

دساح

حج، هجرت الی الله است. حج، سعی در عبودیت است. حج، هجرت از زندانی است. انسان را اعلا به کرده است و گوهر یکدانه انسانی را در وجود انسان پنهان نگه داشته است. حج، هجرت از طبقه‌بندی و مرزبندی‌هایی است که انسان‌ها را از هم جدا می‌سازد.

حج دو بعد فردی و اجتماعی دارد: یکی به شخص زائر و حاجی مربوط است و یکی به جامعه مسلمانان و سیاست‌های اسلام و جهت‌گیری امت اسلامی. بعد فردی از آن جنبه اهمیت دارد که اگر موجود نباشد، بعد دیگر نیز رخ نخواهد نمود. خودسازی، مقدمه دگرسازی است. فریادی در دل‌ها اثر خواهد گذاشت و جوامع را متحول خواهد کرد نه از این‌ری ایمان و از دل با تقوا و از انسان صالح برخاسته باشد.

«مجموعه حکایت‌های حج» بر آن است تا با خلق این امکان برای حکیمانه، دقیق و عمیق ملت‌های گذشته، درک و تجربه زندگی گذشتگان را برای مخاطبان رسانه فراهم آورد. این کار ضمن توسعه میزان دید و بصیرت مخاطبان به الگونی مثبت و ماندگاری خوبان در تاریخ و تقبیح بدی‌ها و انسان‌های بد می‌انجامد.

گروه پژوهشی مناسبت‌ها

مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما

پیش‌گفتار

جایگاه حج در اسلام

اسلام مبانی و ارکانی دارد که بر آنها بنا شده و بدان‌ها قوام گرفته است، به گونه‌ای که بدون وجود آنها، اسلام منریزد و از آن جز اسمی بی‌معنا بر جای نمی‌ماند. یکی از این ارکان، حج است. آن‌سال که امام باقر (ع) فرمود: «بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خُمْسَةِ أَشْيَاءٍ: عَلَى الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَالصَّوْمِ وَالْحَجِّ وَالْوَلَايَةِ؛ اسلام بر پنج پایه بنیان نهاده شده است: نماز، زکات، روزه، حج و ولایت» خداوند متعال درباره ترک عمدی حج می‌فرماید: «مَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ» که (به سبب انکار وجوب حج) کافر شود! تنها به خود زیان رسانیده که خداوند از طاعت خلق بی‌نیاز است.» (آل عمران: ۹۷) در این آیه، ترک عمدی حج، به کفر تعبیر شده است. پس کسی که به عمد به حج نرود، کافر است، گرچه در ایمان و اعتقاد، کافر نباشد.

از آنجاکه حج جزو مبانی اسلام قلمداد شده است، ناگزیر باید آنچه درباره اسلام وارد شده، در حج نیز متبلور باشد. اسلام، دین جهان‌شمول است و

همواره دو اصل پایدار «همگانی» و «همیشگی» بودن؛ یعنی «کلیت» و «دوام» را گوشزد می‌کند. بر همین اساس، حج را به‌عنوان یکی از شاخص‌ترین برنامه‌های جهانی اسلام می‌توان نام برد و همگانی و همیشگی بودن آن را سند گویای کلیت و دوام دین الهی دانست؛ زیرا حج، وظیفه‌ای دینی است که بر بسیاری از مبادی و اصول استوار است، به گونه‌ای که تحقق حج بدون تحقق آن مبادی، ممکن نیست. از این رو، همه اصول اعتقادی و مبادی فکری حج نیز دارای کلیت و دوام است؛ چون حج، دستوری جدای از آن اصول اعتقادی نیست و بدون آنها مقبول نخواهد بود.^۱

یکی از جنبه‌های پنهان حج که در دل اعمال، آداب و مناسک مرسوم و واجب آن است، حکایت‌های شنیدنی و حوادث عبرت‌آموزی است که گاهی سبب تحولات شگرف فردی یا جمعی شده است. توجه به این رویدادها می‌تواند خود سبب دگرگونی و بهرمانندی بیشتر در این سفر معنوی باشد.

پرداختن به سیره و سخن عالمان و عارفان و بزرگان، یکی از شاخص‌های فرهنگی اثرگذار در جامعه است که نه به آن، سبب رشد و بالندگی و تعالی فرهنگ معنوی و علمی کشور می‌شود. از این هگزر، یکی از شیوه‌های تعالی بخشیدن به سفر ملکوتی حج و ارتقای کیمیا آنست پرداختن به حکایت‌هایی از این دست و عمل کردن به آنهاست. پیر هرات خواسته عبدالله انصاری، به یاران خود سفارش کرده است که از هر پیری و بزرگ سخنی و حکایتی یاد گیرید و اگر نتوانید، نام ایشان را به یاد آورید تا بهره‌ای یابید.^۲

۱. نک: عبدالله جوادی آملی، *صهای حج*، صص ۴۳ و ۴۴.

۲. نک: عبدالرحمان جامی، *بهارستان*، به کوشش: مسعود میرزایی، ص ۱۳.

مولانا نیز در دیباچه دفتر سوم مثنوی در بیان آثار فراوان حکایت‌ها و سخنان حکیمانه بر دل و جان دیگران می‌گوید:

حکمت‌ها [و سخنان حکیمانه] سپاهیان خدایند. خداوند به یاری آنها بر جان‌های مریدان نیرو می‌بخشد، دانش، آنان را از عیب نادانی و دادگری، آنان را از بدی ستم پیراسته می‌سازد و بخشنده‌گی، آنان را از نقش خودنمایی و بردباری، آنان را از شائبه بی‌خردی دور می‌دارد و مسائل مربوط به آخرت را که از دریافت آنان به دور مانده است، به وسیله آن حکمت‌ها و سخنان حکیمانه به فهم آنان نزدیک می‌سازد و اندام بندگی و کوشش را که بر آنان دشوار جلوه می‌کند، آسان می‌گرداند. خداوند بندگان خود را با این حکایات و حکمت‌ها برخوردار می‌دهد و بر سرِ درِ یافت آنان بیفزاید و اما تشنه‌ای که در بیابان در جست‌وجوی آب است، اگر از آب دریا باخبر هم باشد، این آگاهی، او را از طلب آب باز نمی‌دارد. چونیند این آب حیات نیز پیش از آنکه تأمین معاش، او را از این طلب باز دارد، و عیب‌ها و نیازها خللی در کار او ایجاد نکند و غرض‌ها میان او و آنچه در طلبش می‌شتابد، مانعی به وجود آورد، باید در طلب بکوشد.^۱

نیاز برنامه‌سازان به حکایت‌های حج

حج، نمایشی پرشکوه از اوج رهایی انسان یکتاپرست از همه چیز جز پروردگار و عرصه پیکار با هوای نفس و جلوه بی‌مانندی از عشق را نشان می‌دهد و آگاهی و مسئولیت‌پذیری در گستره حیات فردی و اجتماعی است. به عبارتی، حج، تبلور تمام‌عیار حقایق و ارزش‌های مکتب اسلام است. مؤمنان که با این عبادت الهی، آشنایی دیرینه دارند، هر سال با حضور شورانگیز خود در مکه، با زلال زمزم توحید، زنگار دل می‌زدایند و با

۱. مولوی، مثنوی معنوی، تصحیح: نیکلسون، ص ۳۴۲.

حضرت دوست تجدید میثاق می‌کنند. گرچه میراث ادب و فرهنگ ما سرشار از آموزه‌های حیات‌بخش حج است، هنوز ابعاد بی‌شماری از این فریضه مهم، ناشناخته و مهجور مانده است. پیروزی انقلاب اسلامی در پرتو اندیشه‌های تابناک امام خمینی علیه السلام، جایگاه واقعی حج را نیز همچون دیگر معارف احکام اسلامی مشخص ساخت و سیمای راستین و محتوای غنی آن را نمایان. با وجود این، هنوز راهی دراز در پیش است تا فلسفه و ابعاد و آثار و برکت‌های حج شناخته و شناسانده شود و مؤمن حج‌گزار با آگاهی و شعور دینی، آن موافق کریمه و مشاعر عظیمه که محل هبوط ملائکه الله و توقف انبیا و اولیا است، گام بگذارد.

بدین منظور، مجمو حاضر با بهره‌مندی از حکایت‌های آموزنده و سخنان و اندیشه‌های والای رهبر بزرگوار می‌کوشد فصل جدیدی فرا راه اصحاب رسانه ملی قرار دهد. بی‌شک، صدا و سیما به‌عنوان رسانه ملی و فراگیر می‌تواند از ابزار تربیتی حمایت‌یشتین بهره را ببرد؛ زیرا گسترده‌ترین مخاطب‌ها را به خود اختصاص داده است. ازاین‌رو، به دلیل جایگاه ویژه نزد مخاطب می‌تواند با بهره‌گیری از حکایت‌های آموزنده درباره حج، توجه افراد بیشتری را به‌سوی خویش جلب کند. بی‌گمان، حضور حکایت‌های حج در رسانه مانع از یکنواختی برنامه‌های آن می‌شود و به دلیل ایجاد تنوع، به اقبال مخاطبان تداوم می‌بخشد. بایسته است اصحاب رسانه و این راه اهتمام بیشتری ورزند و با همراه ساختن برخی برنامه‌هایشان با «هنر حکایت‌های حج»، بر میزان اثرگذاری خویش بر افکار عمومی بیفزایند.